

Hodnocení bakalářské práce Jitky Votavové Josef Švejk literární a filmový (pokus o komparaci).

Autorka volila téma údajně jako prostředek k ověření a potvrzení či naopak k přehodnocení vlastního pohledu na hlavní postavu (i postavy další) proslulého románu; předesílám, že každý fundovaný - a názory ostatních respektující, byť i pouze čtenářský či laický - pohled může být přínosný pro širokoplošné a téměř století trvající roztržité analýzy, interpretace a polemiky, často poznamenané aktuální kulturně politickou atmosférou v zemi.

V úvodu jsou připomenuty některé z hlasů autorit (V. Dyk, K. Kreibich, J. Kodíček, Zd. Nejedlý, R. Pytlík, K. Kosík) vyjádřivších se k „fenoménu“ Švejk v různých periodách a příležitostně porůznu aktualizovaných, od nichž se autorka odráží k úvahám vlastním; pozornost též věnována prostředí, z něž Hašek vyšel (Žižkov) a jež silně poznamenalo i jeho poetiku.

Z této vstupní, dosti fundované části jako ústřední vystupuje otázka, zda lze chápat tuto postavu (Švejka) jako obraz (imago) české povahy, a to jak již v době jejího zrodu, tak i později. Největší problém pro autorku představovala nezbytnost vyvázat se z tradičních sociologických kritérií a nehodnotit jednání Švejka coby literární postavy jako jednání reálného člověka. Jakkoliv si poměrně záhy (na s. 15) např. na otázku „proč je považován komisi za provokatéra a simulanta“ sama odpovídá: „proto, že říká to, co by měli říkat oni, kdyby v to věřili“, což je onen „kouzelný klíč“ k celému Švejkovi: jak bychom jednali, kdyby..., nejednou ještě v dalším textu sociologickému „mistrování“ neodolá. „Odevzdanost osudu“, „nádech výsměchu“, „většina z nás by se snažila...“, „Švejk se jen pokusil vzniklou situaci odlehčit...“- Kategoricky říkám ne! Švejk neuvažuje, nepřemýšlí, necítí, jedná pouze tak, jak je **napsán**. „Dalším rysem jeho povahy je...“... Nikoliv, Švejk nemá povahu, je tak **napsán**; Švejk se nerozhodl **ukrást** psa pro Lukáše, on ho pouze obstaral co nejvýhodněji a nejlevněji, není napsán proto, aby „pochopil a přijal následky války“ (s. 20), protože ji nevnímá jak negativní nebo pozitivní, on ji prostě nevnímá jako cokoliv výjimečného, i proto v závěru prvního dílu svému obrlajtnantovi může říci: „...to bude něco nádherného, když voba padnem spolu za císaře pána a jeho rodinu...“

V části následující jsou potom představeny adaptace Švejka (i mimo území ČSR), divadelní a filmové, a zvláštní pozornost pak je věnována dvoudílné adaptaci K. Steklého z r. 1956, dodnes reprízované, zde správně připomenuto, že prostě nelze „sjednotit Švejkovu ironii s domnělou hloupostí“ (s. 25). I proto - logicky - mezi filmovými pokusy o Švejka mou-dře vítězí trio loutkových filmů J. Trnky s komentáři J. Wericha, mj. - jak autorka v práci správně uvádí - i z důvodů výše naznačených: „Dřevěná loutka nepotřebuje žádné psycholo-

gické prokreslení“ (s. 26); a perfektně je zde rozehrán i „kolotoč“ postav kolem „neměnného“ Švejka. Trnkův film předčí hranou filmovou adaptaci K. Steklého nejen díky genialitě tvůrce a J. Wericha. Autorka správně dodává, že v hraném filmu s hercem přichází jeho tvář a hlas a tím padá tajemství, své hrají jeho předchozí role, inteligence, úspěchy, neúspěchy, emoce, toho všeho je loutka ušetřena. Odlišné možnosti v působení Haškova románu a jeho adaptace v hraném filmu je zde autorkou postižena přesně.

Shrnutím sporů o „charakter“ Švejka - jistě nekončícími – se práce uzavírá. Bakalářská práce sotva může vnést do sporů o Švejka (napsaného, hraného na divadle nebo ve filmu) cokoliv objevného, tato poskytla autorce prostor vyjádřit a doložit názor její.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat jako výbornou.

V Plzni 7. 7. 2014

Jiří Staněk

